

Περιφερειακό Παρατηρητήριο
Κοινωνικής Ένταξης

Περιφέρεια Θεσσαλίας
Διεύθυνση Κοινωνικής Μέριμνας

Έκθεση

Εκπαιδευτικά προβλήματα των παιδιών Ρομά
στη Θεσσαλία και η συμβολή των
Παραρτημάτων Ρομά στην αντιμετώπιση τους

Ιανουάριος 2022

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (ΠεΠΚΕ) Θεσσαλίας, στο πλαίσιο της 3^{ης} τετραμηνιαίας έκθεσης, επικεντρώνεται μέσω της συγκεκριμένης μελέτης στα εκπαιδευτικά προβλήματα των παιδιών Ρομά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση των απόψεων των στελεχών των Παραρτημάτων Ρομά σχετικά με τη φοίτηση των παιδιών Ρομά, των παραγόντων που οδηγούν στη σχολική διαρροή, καθώς και των τρόπων με τους οποίους θα μπορούσε να συμβάλει το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (ΠεΠΚΕ) και οι τοπικοί φορείς στην αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου.

Στην έκθεση γίνεται αναφορά για τις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις εντός των κοινοτήτων Ρομά στη Θεσσαλία, που πραγματοποίησε το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας σε συνεργασία με τα Κέντρα Κοινότητας με Παραρτήματα Ρομά, με στόχο την ενίσχυση της πρόσβασης και τη μείωση της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης από παιδιά και εφήβους.

Οι απαιτήσεις της συγκεκριμένης εργασίας καλύφθηκαν με τη χρήση ενός ερωτηματολογίου το οποίο αποτυπώνει όλα εκείνα τα ζητήματα που περιστρέφονται γύρω από το θέμα της εκπαίδευσης αυτών των παιδιών. Η ανάδειξη των συμπερασμάτων θεωρούμε ότι θα συμβάλει στην περαιτέρω υποστήριξη των παιδιών Ρομά στο ζήτημα της εκπαίδευσης τους.

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	4
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικό Πλαίσιο	6
1.1 Κέντρα Κοινότητας με Παραρτήματα Ρομά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	6
1.2 Ορισμός και διατύπωση του προβλήματος	7
1.3 Εκπαίδευση των Ρομά	8
1.4 Σχολικές μονάδες φοίτησης παιδιών Ρομά στη Θεσσαλία	9
1.5. Ενισχυτικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις μέσω εξατομικευμένων και ομαδικών προσεγγίσεων εντός των κοινοτήτων Ρομά στη Θεσσαλία	10
1.6 Παρεμβάσεις υποστήριξης σχολικών μονάδων, στελεχών εκπαίδευσης, εκπαιδευτικών και στελεχών που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Μεθοδολογία της έρευνας.....	12
2.1 Σκοπός της έρευνας	12
2.2 Στόχοι της έρευνας	12
2.3 Ερευνητικά Ερωτήματα	13
2.4 Μεθοδολογική προσέγγιση	13
2.5 Στάδια διεξαγωγής έρευνας	13
2.6 Ερευνητικό εργαλείο	14
2.7 Δείγμα της έρευνας	14
2.8 Περιορισμοί της έρευνας.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Παρουσίαση αποτελεσμάτων	14
3.1 Παράθεση ερωτήσεων και απαντήσεων	14
3.2 Συνοπτική αποτύπωση των απαντήσεων.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	32
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	35
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	36

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	
Πίνακας 1	Κατανομή Παραρτημάτων Ρομά ανά Περιφερειακή Ενότητα
Πίνακας 2	Αριθμός οικισμών και τύποι οικισμών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας
Πίνακας 3	Καταγραφή πληθυσμού στις καταγεγραμμένες περιοχές ανά τύπο και Περιφέρεια

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	
ΑΔΥΜ	Ατομικό Δελτίο Υγείας Μαθητή
ΑΚεΘ	Αναπτυξιακό Κέντρο Θεσσαλίας
ΔΗΚΕΛ	Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Λάρισας
ΕΕΕ	Ελάχιστο Εγγυημένο Εισόδημα
ΕΣΚΕ	Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης
ΖΕΠ	Ζώνη Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας
ΙΑΚ	Ιατροκοινωνικό Κέντρο
ΚΔΑΠ	Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΟΥ ΕΟΠ	Ομάδα Υποστήριξης Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΠεΠΚΕ	Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης
ΠΘ	Περιφέρεια Θεσσαλίας
ΠΡ	Παράρτημα Ρομά

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τις διάφορες μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί αναφορικά με το θέμα της σχολικής φοίτησης των παιδιών Ρομά, καθώς και από τα στοιχεία των σχολικών μονάδων, προκύπτει ότι υπάρχει μεγάλο ποσοστό σχολικής διαρροής ή διαλείπουσας σχολικής φοίτησης. Επιπλέον παρατηρούνται πάρα πολύ χαμηλά ποσοστά παιδιών που ολοκληρώνουν την υποχρεωτική εκπαίδευση και ελάχιστα που προχωρούν στις υπόλοιπες βαθμίδες και δη στην τριτοβάθμια, όπου ο αριθμός των πτυχιούχων είναι πραγματικά απειροελάχιστος.

Στις περιοχές που κατοικούν Ρομά, με ελάχιστες εξαιρέσεις ορισμένων περιπτώσεων στις οποίες δεν υφίσταται πλέον καν κοινωνική ορατότητα της ομάδας αναφοράς, οι σχολικές επιδόσεις είναι ανησυχητικά χαμηλές και πλήττεται το σύνολο σχεδόν του πληθυσμού, ανεξάρτητα από την κοινωνικοοικονομική θέση που κατέχει.

Άρα το θέμα της σχολικής φοίτησης, φαίνεται να αφορά το σύνολο του πληθυσμού των Ρομά, πλην ελαχίστων εξαιρέσεων και πρέπει να αντιμετωπιστεί οριζόντια και με ολοκληρωμένο τρόπο.

Για το συγκεκριμένο ζήτημα έχουν αναληφθεί πρωτοβουλίες εδώ και αρκετές δεκαετίες ξεκινώντας από τις προσπάθειες της δεκαετίας του 1980, με την ενεργοποίηση της τότε Γενικής Γραμματείας Λαϊκής Επιμόρφωσης και τα διάφορα προγράμματα που ακολούθησαν από το Υπουργείο Παιδείας, μέσω των ΚΠΣ και των ΕΣΠΑ, καθώς και τις διάφορες εξειδικευμένες διοικητικό - πολιτικές δομές που κατά καιρούς ενεργοποιήθηκαν (όπως Γραφείο Ποιότητας Πρωθυπουργού, Ειδική Γραμματεία Ρομά, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Ένταξης κ.α.).

Οι πρωτοβουλίες ήταν λιγότερο ή περισσότερο επιτυχημένες και είναι γεγονός ότι το ποσοστό διαρροής μειώθηκε και τα ποσοστά φοίτησης αυξήθηκαν.

Ωστόσο στην πορεία, παρά τις πρωτοβουλίες που ελήφθησαν, τα ποσοστά φοίτησης παρέμειναν εξαιρετικά χαμηλά, κάτι που δεν μπορεί να είναι αποδεκτό στις ημέρες μας.

Στο πλαίσιο της λειτουργίας των ΠΡ προβλέπονται μεταξύ άλλων και δράσεις στήριξης της σχολικής ένταξης με εξειδικευμένο στέλεχος (η πρόβλεψη υπήρχε, ήδη, από τη δημιουργία των Ιατροκοινωνικών Κέντρων (ΙΑΚ)).

Την παρούσα περίοδο τέθηκε σε διαβούλευση η «Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030» (ΕΣΚΕ) η οποία περιλαμβάνει και το θέμα της εκπαίδευσης ως μια εκ των βασικότερων προτεραιοτήτων της.

Εκ μέρους του ΠεΠΚΕ Θεσσαλίας στο πλαίσιο της εκπόνησης εκθέσεων, θα διερευνηθούν οι συνθήκες που επικρατούν στις περιοχές παρέμβασης αναφορικά με το εκπαιδευτικό ζήτημα των Ρομά, καθώς και μια πιλοτική προσπάθεια εξειδίκευσης του συγκεκριμένου ζητήματος σε σχέση με την Εθνική Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης (ΕΣΚΕ) Ρομά 2021-2030.

Επιπλέον θα επιδιωχθεί να ενισχυθούν οι δυνατότητες για τον καλύτερο συντονισμό των εμπλεκόμενων φορέων, ώστε να καταστούν αποτελεσματικότερες οι παρεμβάσεις που υφίστανται και όσες άλλες πρόκειται να αναληφθούν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Θεωρητικό Πλαίσιο

1.1 Κέντρα Κοινότητας με Παραρτήματα Ρομά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Τα Παραρτήματα Ρομά είναι δομές οι οποίες παρέχουν ολοκληρωμένη υποστήριξη στους πληθυσμούς Ρομά, με στόχο την ενίσχυση της κοινωνικής ένταξης και προώθησης στην απασχόληση της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας, η οποία βιώνει πολλαπλό κοινωνικό αποκλεισμό και ζει υπό συνθήκες διαβίωσης μη αποδεκτές.

Τα Παραρτήματα Ρομά στη Θεσσαλία είναι οκτώ (8) και είναι τα εξής ανά Περιφερειακή Ενότητα:

Πίνακας 1: Κατανομή Παραρτημάτων Ρομά ανά Περιφερειακή Ενότητα

Περιφερειακές Ενότητες Θεσσαλίας	Παραρτήματα Ρομά
Περιφερειακή Ενότητα Καρδίτσας	Παράρτημα Ρομά Καρδίτσας (Μαύρικα) Παράρτημα Ρομά Σοφάδων
Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας	Παράρτημα Ρομά Λάρισας (Νέα Σμύρνη) Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων
Περιφερειακή Ενότητα Μαγνησίας & Σποράδων	Παράρτημα Ρομά Αγίας Παρασκευής Βόλου Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου Βόλου
Περιφερειακή Ενότητα Τρικάλων	Παράρτημα Ρομά Τρικάλων (Κηπάκι) και αναμένεται σύντομα η δημιουργία και λειτουργία ακόμη ενός στην περιοχή Πύργος του Δήμου Τρικκαίων

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας ο συνολικός πληθυσμός Ρομά ανέρχεται στις 14.534 σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Αυτά προέκυψαν μέσω χαρτογράφησης που διεξήγαγε το 2017 η Ομάδα Υποστήριξης Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού (ΟΥ ΕΟΠ) της ΜΟΔ Α.Ε., όπου και κατέγραψε τους οικισμούς και καταυλισμούς της χώρας και τις συνθήκες διαβίωσης των Ρομά και αποτυπώνονται στη νέα Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021–2030.

Πίνακας 2: Αριθμός οικισμών και τύποι οικισμών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ	ΤΥΠΟΥ I	ΤΥΠΟΥ II	ΤΥΠΟΥ III	ΣΥΝΟΛΟ ΟΙΚΙΣΜΩΝ	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΟΙΚΙΣΜΩΝ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	14.534	2	7	4	13	3,7%

Πηγή: Χαρτογράφηση οικισμών και καταυλισμών 2018, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

Πίνακας 3: Καταγραφή πληθυσμού στις καταγεγραμμένες περιοχές ανά τύπο και Περιφέρεια

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΤΥΠΟΣ I Άκρως υποβαθμισμένες περιοχές	ΤΥΠΟΣ II Μικτός καταυλισμός	ΤΥΠΟΣ III Γειτονιά	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΟ % ΣΥΝΟΛΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΡΟΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	346	12.469	1.719	14.534	13,9

Πηγή: Χαρτογράφηση οικισμών και καταυλισμών 2018, Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.

1.2 Ορισμός και διατύπωση του προβλήματος

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε χώρας είναι η σχολική διαρροή. Αυτή ορίζεται ως η μη παρακολούθηση των μαθημάτων ενός σχολικού έτους, δημιουργώντας προβλήματα σε ολόκληρη τη σχολική εκπαίδευση του μαθητή.

Τα παιδιά των Ρομά διατηρώντας αναλλοίωτες τις παραδόσεις, τα ήθη, τα έθιμα και κυρίως την προφορική γλώσσα των γονιών τους, σε συνδυασμό με την περιθωριοποίηση και τον κοινωνικό στιγματισμό που έχουν υποστεί, αντιμετωπίζουν με εχθρότητα πριν από λίγα χρόνια και με σκεπτικισμό τα τελευταία χρόνια το σχολείο και την εκπαίδευση, διακόπτοντας τη φοίτησή τους ακόμη και στις μικρές τάξεις του δημοτικού, ενώ τα στοιχεία ειδικά για τα κορίτσια είναι πολύ απογοητευτικά (Φλουρής, Λαμπρίνα, Παρθένης & Μηλίγκου, 2013).

Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας προσπαθεί να αυξήσει τη μικρή συμμετοχή των μαθητών/τριών Ρομά στο σχολείο και να μειώσει τη σχολική διαρροή, μέσω του σχεδιασμού και υλοποίησης διαφόρων δράσεων.

1.3 Εκπαίδευση των Ρομά

Τα παιδιά Ρομά εξακολουθούν και σήμερα στον 21ο αιώνα, να μην πηγαίνουν στο σχολείο ή όσα πηγαίνουν, να μην παρακολουθούν συστηματικά τα μαθήματά τους. Πολλά παιδιά δεν φοιτούν καν στην προσχολική εκπαίδευση, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό που πηγαίνει σχολείο ολοκληρώνει τουλάχιστον την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση. Το ποσοστό αυτών που ολοκληρώνουν τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, είναι πολύ μικρό, ενώ η περίπτωση να ολοκληρώσουν σπουδές στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση εκτιμάται ότι είναι μηδαμινή (Φλουρής, Λαμπρίνα, Παρθένης & Μηλίγκου, 2013).

Στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1980, οι οικονομικοί μετανάστες, όπως και οι επαναπατρισμένοι αρχικά, καθώς και οι Ρομά τα τελευταία χρόνια, εντάχθηκαν στο εκπαιδευτικό σύστημα και δοκιμάζονται μέσα από αυτό. Τάξεις υποδοχής ή φροντιστηριακά τμήματα που εδράζονται άλλοτε σε κοινοτικά προγράμματα και άλλοτε χρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό (Υπουργείο Παιδείας) και υλοποιούνται από εκπαιδευτικά ιδρύματα σε όλη την χώρα, προσφέρουν μια ασυνεχή και συγκυριακή βοήθεια στις ομάδες αυτών των μαθητών (Φλουρής, Λαμπρίνα, Παρθένης & Μηλίγκου, 2013).

Ερευνητικά στοιχεία δείχνουν ότι, καταρχήν τα παιδιά Ρομά, ακολουθούν την οικογένεια στις μετακινήσεις, η οποία όπως ήδη αναφέρθηκε, αποτελεί τη μοναδική διοικητική οργάνωση στην φυλή των Ρομά. Οι οικογένειες ζουν μαζί, αλλά οι Ρομά από την ιδιοσυγκρασία τους, δεν αναγνωρίζουν ανώτερες διοικητικές αρχές. Οι Ρομά στην Ελλάδα, υποχρεώνονται βέβαια σαν Έλληνες πολίτες να τηρούν τους νόμους και να εκτελούν τις υποχρεώσεις τους όπως όλοι οι άλλοι Έλληνες πολίτες, αλλά η όλη πορεία της ίδιας της φυλής τους, τούς έχει κάνει διστακτικούς απέναντι σε οποιαδήποτε οργανωμένη προσπάθεια ένταξης σύμφωνα με τα κοινωνικά πρότυπα που επικρατούν στον υπόλοιπο πληθυσμό (Γκόβαρης, 2011).

Το κυριότερο πρόβλημα είναι ότι οι Ρομά δεν πιστεύουν στην αναγκαιότητα της σχολικής εκπαίδευσης, όπως υποστηρίζει ο Παναγιώτης Σαλωνίτης (2004) στην έρευνά του για την «Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων και Επιμόρφωση εκπαιδευτικών». Οι Τσιγγάνοι έχουν μία αρνητική στάση απέναντι στο σχολείο και στους εκπαιδευτικούς. Ο λόγος είναι κυρίως, πως θεωρούν σημαντικότερη την εκπαίδευση για τις καθημερινές τους δραστηριότητες και ανάγκες παρά την μακροπρόθεσμη εκπαίδευση του σχολείου. Το σχολείο γι' αυτούς είναι ξένος θεσμός και πολλές φορές μπορεί να αντιτίθενται στην ταυτότητά τους (Σαλωνίτης, 2004).

1.4 Σχολικές μονάδες φοίτησης παιδιών Ρομά στη Θεσσαλία

Το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας μας προσπαθεί να εντάξει μαθητές Ρομά σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες και σε σχολικές μονάδες που δεν είναι αποκλειστικά για Ρομά, καθώς και να αυξήσει τη μικρή συμμετοχή των μαθητών/τριών Ρομά στο σχολείο και να μειώσει τη σχολική διαρροή, μέσω σχεδιασμού και υλοποίησης διαφόρων δράσεων.

Τα σχολεία φοίτησης και οι περιοχές παρέμβασης αναλυτικά έχουν ως εξής:

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΒΟΛΟΥ

- 8^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΒΟΛΟΥ (Αλιβέρι)
- 16^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΒΟΛΟΥ (Αγία Παρασκευή)
- 10^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΒΟΛΟΥ (Αλιβέρι)
- 17^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΒΟΛΟΥ (Αγία Παρασκευή)
- 2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΒΟΛΟΥ (Αλιβέρι)
- 6^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΒΟΛΟΥ (Αγία Παρασκευή)
- 1^ο ΛΥΚΕΙΟ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΒΟΛΟΥ
- 2^ο ΕΠΑΛ ΝΕΑΣ ΙΩΝΙΑΣ ΒΟΛΟΥ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

- 2^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ (Νέα Σμύρνη)
- 31^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ (Νέα Σμύρνη)
- 11^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ (Νέα Σμύρνη)
- 33^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ (Νέα Σμύρνη)
- 11^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ (Νέα Σμύρνη)
- 11^ο ΛΥΚΕΙΟ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΤΥΡΝΑΒΟΥ

- 4^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΥΡΝΑΒΟΥ
- 5^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΥΡΝΑΒΟΥ
- 1^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΥΡΝΑΒΟΥ
- 2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ -ΤΥΡΝΑΒΟΥ
- ΕΠΑΛ -ΤΥΡΝΑΒΟΥ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΦΑΡΣΑΛΩΝ

- 4^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΦΑΡΣΑΛΩΝ
- 4^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΦΑΡΣΑΛΩΝ
- 2^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΦΑΡΣΑΛΩΝ
- 2^ο ΛΥΚΕΙΟ ΦΑΡΣΑΛΩΝ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

- 34^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (Αμιγώς Ρομά)
- 19^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (Αμιγώς Ρομά)
- 7^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΣΟΦΑΔΩΝ

- 4^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΟΦΑΔΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
- 5^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΣΟΦΑΔΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
- 1^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΦΑΔΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (Αμιγώς Ρομά)
- 2^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΦΑΔΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
- 4^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΣΟΦΑΔΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
- ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΥΨΕΛΗΣ
- 1^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΣΟΦΑΔΩΝ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ
- 1^ο ΕΠΑΛ ΣΟΦΑΔΩΝ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΟΛΗΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

- 17^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ
- 32^ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΚΗΠΑΚΙΟΥ (Αμιγώς Ρομά)
- 17^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΠΥΡΓΟΥ
- 18^ο ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΗΠΑΚΙΟΥ (Αμιγώς Ρομά)
- 8^ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
- ΕΠΑΛ ΠΥΡΓΟΥ
- ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΕΠΑΛ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

1.5. Ενισχυτικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις μέσω εξατομικευμένων και ομαδικών προσεγγίσεων εντός των κοινοτήτων Ρομά στη Θεσσαλία

Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και η σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών – Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης, υλοποίησε το πρόγραμμα με τίτλο «Υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες Ρομά για την ενίσχυση της πρόσβασης και μείωση της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης από παιδιά και εφήβους στην Περιφέρεια Θεσσαλίας». Μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος καταγράφηκαν περιοχές παρέμβασης και σχολεία φοίτησης της ομάδας στόχου για την περίοδο (Ιανουάριος –Μάιος 2021).

Στο πλαίσιο της έρευνας του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την ενίσχυση της πρόσβασης και μείωση της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης από παιδιά και εφήβους Ρομά, απασχολήθηκαν εκπαιδευτικοί, εμπυχωτές και εκπαιδευτές ενηλίκων, οι οποίοι ανέλαβαν να διαμορφώσουν ένα σύγχρονο εκπαιδευτικό υλικό που θα ανταποκρίνονταν στις ανάγκες των μαθητών Ρομά και με το οποίο θα ενισχύονταν μαθησιακά και θα εμπυχώνονταν είτε (α) μέσω του διαδικτύου, είτε (β) μέσω της

διάθεσης του υλικού στους μαθητές (σε όσους δεν είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο), είτε (γ) μέσω δια ζώσης μαθημάτων, όπου υπήρχε διαθέσιμος χώρος. Ιδιαίτερα σημαντικό κρίθηκε το ζητούμενο της με κάθε τρόπο διασύνδεσης των μαθητών με τη σχολική μάθηση (Γκόβαρης, Σταθοπούλου, Γκανά, Μάγος, 2021).

Δράσεις που υλοποιήθηκαν: Κατά το διάστημα αναφοράς (Ιανουάριος – Μάιος 2021) σύμφωνα με την έρευνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, υλοποιήθηκαν δράσεις με κοινό χαρακτήρα για όλη την Περιφέρεια και δράσεις ανά περιοχή παρέμβασης.

Οι κοινές δράσεις υλοποιήθηκαν από ομάδες συνεργατών (νηπιαγωγούς, δασκάλους, εμπυχωτές, φιλολόγους, εκπαιδευτές ενηλίκων) με στόχο τη συγκέντρωση, καθώς και την παραγωγή κατάλληλου υλικού για την εξ αποστάσεως διδασκαλία (με την καθοδήγηση των μελών της Επιστημονικής Επιτροπής, καθώς και των επιμορφωτών του Προγράμματος). Το υλικό εμπλουτίζονταν σε εβδομαδιαία βάση και χρησιμοποιούνταν για τη διαδικτυακή διδασκαλία και εμπύχωση από τους συνεργάτες. Οι εκπαιδευτικοί του προγράμματος άρχισαν την προετοιμασία εκπαιδευτικού υλικού, αρχικά για μαθητές νηπιαγωγείου καθώς και των Α' και ΣΤ' τάξεων Δημοτικού, σε συνεργασία με τους επιμορφωτές και τα μέλη της επιστημονικής ομάδας, το οποίο δίδονταν σε εβδομαδιαία βάση σε μαθητές των περιοχών παρέμβασης που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Με αυτή την πρακτική είχαν ως στόχο να διατηρήσουν μια σχετική επαφή με τη σχολική μάθηση και να εμπυχώσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες.

Οι περιοχές παρέμβασης και οι εκπαιδευτικές δράσεις συνοψίζονται ως εξής:

- **Βόλος:** Εξ αποστάσεως μαθήματα σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, διανομή υλικού σε μαθητές νηπιαγωγείου και δημοτικού, δια ζώσης μαθήματα με ενήλικες, ακολουθώντας όλα τα υγειονομικά πρωτόκολλα.
- **Λάρισα:** Εξ αποστάσεως μαθήματα σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, διανομή υλικού σε μαθητές νηπιαγωγείου και δημοτικού και δια ζώσης μαθήματα με μαθητές νηπιαγωγείου, δημοτικού, γυμνασίου, λυκείου και σε ενήλικες, ακολουθώντας όλα τα υγειονομικά πρωτόκολλα στο Ιατροκοινωνικό Κέντρο Νέας Σμύρνης Λάρισας σε καθημερινή απογευματινή βάση.
- **Σοφάδες:** Εξ αποστάσεως μαθήματα σε μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου, Λυκείου και ενήλικες, διανομή υλικού σε μαθητές νηπιαγωγείου και δημοτικού, δια ζώσης μαθήματα μαθησιακής ενίσχυσης και εμπύχωσης σε υπαίθριους χώρους, ακολουθώντας όλα τα υγειονομικά πρωτόκολλα.

1.6 Παρεμβάσεις υποστήριξης σχολικών μονάδων, στελεχών εκπαίδευσης, εκπαιδευτικών και στελεχών που συμμετείχαν στο Πρόγραμμα

Στο πλαίσιο αυτό οργανώθηκαν επιμορφωτικές δράσεις εκπαιδευτικών σε συνεργασία με τους Συντονιστές Εκπαίδευσης Θεσσαλίας. Επίσης διοργανώθηκαν συνεχείς διαδικτυακές συναντήσεις της Επιστημονικής Επιτροπής με όλη την ομάδα έργου, ενώ ξεκίνησαν και διαδικτυακές επιμορφωτικές δράσεις σε συνεργασία με τους Συντονιστές Εκπαίδευσης της Θεσσαλίας. Επίσης, οργανώθηκαν δύο focus group διάγνωσης επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών σε Βόλο και Λάρισα και σχεδιάστηκε και το τρίτο.

Πιο συγκεκριμένα οι επιμορφωτές, μαζί με τα μέλη της Επιστημονικής Επιτροπής διαμόρφωσαν έναν οδηγό συνέντευξης για τα focus groups και πραγματοποίησαν τις πρώτες συνεντεύξεις με εκπαιδευτικούς, προκειμένου να διαγνώσουν τις επιμορφωτικές τους ανάγκες και να έχει συγκεκριμένη στόχευση η θεματολογία της επιμόρφωσης. Στόχος ήταν να προσφερθεί στους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων παρέμβασης ένα επιμορφωτικό σεμινάριο διάρκειας 300 ωρών. Επιπρόσθετα ολοκληρώθηκαν οι αρχικές επιμορφώσεις των διαμεσολαβητών τόσο δια ζώσης, πριν την έναρξη του έργου, όσο και μαζί με τις υπόλοιπες ομάδες συνεργατών (Γκόβαρης, Σταθακοπούλου, Γκανά, Μάγος, 2021).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Μεθοδολογία της έρευνας

2.1 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι ο εντοπισμός των προβλημάτων της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά, έτσι όπως αυτά καταγράφονται μέσα από τα στελέχη των Παραρτημάτων Ρομά, με στόχο την κάλυψη των αναγκών και την περαιτέρω στήριξη των παιδιών Ρομά στον τομέα της εκπαίδευσης.

2.2 Στόχοι της έρευνας

Στόχος της μελέτης αυτής είναι να αναδείξει την αδυναμία ένταξης των παιδιών Ρομά στο εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς και τις αιτίες που οδηγούν σε αυτό τον αποκλεισμό.

Ακολούθως να αναδείξει τις δυσκολίες και τα προβλήματα που προκύπτουν τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή, λόγω των ιδιαίτερων υγειονομικών συνθηκών.

Ένας ακόμη στόχος είναι να καταγραφούν οι προτάσεις και να προωθηθούν συνεργασίες για την καλύτερη ένταξη και εκπαίδευση των παιδιών Ρομά.

2.3 Ερευνητικά Ερωτήματα

Τα ερευνητικά ζητήματα που τίθενται προς περαιτέρω κοινωνιολογική ανάλυση συνοψίζονται σε 4 άξονες, που αποτυπώνουν το περιεχόμενο του συνόλου των δεκαπέντε (15) ερωτήσεων:

1. Τα Παραρτήματα Ρομά επιτυγχάνουν το στόχο της κοινωνικής ένταξης των παιδιών Ρομά, παρέχοντας τους ικανοποιητική στήριξη αλλά και ενημέρωση στα θέματα της εκπαίδευσης;
2. Είναι επαρκώς στελεχωμένα με τις κατάλληλες ειδικότητες εργαζομένων για να στηρίζουν τη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα;
3. Υπάρχει διασύνδεση μεταξύ των Παραρτημάτων και των συναρμόδιων υπηρεσιών;
4. Τη δεδομένη χρονική στιγμή λόγω της υγειονομικής κρίσης εντάθηκε το πρόβλημα της φοίτησης των παιδιών Ρομά στη Θεσσαλία;

2.4 Μεθοδολογική προσέγγιση

Στην συγκεκριμένη έρευνα ακολουθήθηκε η ποιοτική μέθοδος, καθώς θεωρήθηκε η καταλληλότερη για τη συγκέντρωση πληροφοριών.

Συντάχθηκε ένα ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις ανοιχτού τύπου και στάλθηκε ηλεκτρονικά στους εργαζόμενους των Παραρτημάτων Ρομά, οι οποίοι αφού το μελέτησαν, κλήθηκαν να δώσουν σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα τις απαντήσεις τους.

2.5 Στάδια διεξαγωγής έρευνας

Η διαδικασία διεξαγωγής της έρευνας είχε τα ακόλουθα στάδια:

- Προσδιορισμός στόχων της έρευνας
- Προσδιορισμός ερωτημάτων και συμμετεχόντων στα οποία απευθύνεται η έρευνα
- Σύνταξη δομημένου ερωτηματολογίου
- Τηλεφωνική επικοινωνία με τα στελέχη των Παραρτημάτων Ρομά και ενημέρωση σχετικά με το αντικείμενο της έρευνας
- Συγκέντρωση, μελέτη και ανάλυση των δεδομένων της έρευνας
- Σύνταξη έρευνας

2.6 Ερευνητικό εργαλείο

Το ερωτηματολόγιο που συντάχθηκε περιελάμβανε μόνο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, ώστε να δώσει τη δυνατότητα στους ερωτώμενους να απαντήσουν με πλήρη ελευθερία σκέψεων, χωρίς κανενός είδους περιορισμό. Το ερωτηματολόγιο αποτελούνταν από δεκαπέντε (15) ερωτήσεις και σε αυτές απάντησαν και τα οκτώ (8) στελέχη των Παραρτημάτων Ρομά.

2.7 Δείγμα της έρευνας

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν εργαζόμενοι των Παραρτημάτων Ρομά (Συντονιστές και Παιδαγωγοί όπου υπάρχουν), οι οποίοι απάντησαν σε ένα σύνολο ερωτήσεων, για το ζήτημα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά, αλλά και για το φαινόμενο της σχολικής διαρροής που παρατηρείται στην περιοχή τους. Η επιλογή του δείγματος περιορίστηκε στους εκπροσώπους των ΠΡ, εξαιτίας της καθημερινής τους επαφής με τους Ρομά και της παροχής υπηρεσιών στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

2.8 Περιορισμοί της έρευνας

Για την υλοποίηση της εν λόγω έρευνας είχαν σχεδιαστεί να πραγματοποιηθούν επισκέψεις με δια ζώσης συνεντεύξεις με τα στελέχη των Παραρτημάτων Ρομά. Η υγειονομική κρίση όμως άλλαξε τα δεδομένα και έτσι το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ηλεκτρονικά στα στελέχη των ΠΡ.

Ένας ακόμη περιορισμός της έρευνας αφορούσε στην πιθανή γεωγραφική διαφοροποίηση του υπό μελέτη φαινομένου. Τα αποτελέσματα της έρευνας αναφέρονται αποκλειστικά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, ως εκ τούτου ενδεχομένως τα ευρήματα της μελέτης να μην είναι γενικεύσιμα στους Ρομά που διαμένουν σε άλλες περιοχές της Ελλάδας και πιθανώς να βιώνουν διαφορετικά επίπεδα εκπαιδευτικού αποκλεισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Παρουσίαση αποτελεσμάτων

3.1 Παράθεση ερωτήσεων και απαντήσεων

Ερώτηση 1: Με ποιόν τρόπο εντοπίζετε τα προβλήματα που υπάρχουν στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Σε συνεργασία με τα σχολεία της περιοχής ή με το πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας «Υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες ΡΟΜΑ για την ενίσχυση της πρόσβασης και μείωση της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης
--	--

	από παιδιά και εφήβους στην Περιφέρεια Θεσσαλίας».
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου- Βόλου	Από τις ίδιες τις οικογένειες και από τη συνεργασία με τα σχολεία.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Επικοινωνία με τα σχολεία που φοιτούν τα παιδιά Ρομά, τακτικός έλεγχος σχολικής φοίτησης, συνεργασία με διευθυντές και εκπαιδευτικούς, εντοπισμός των οικογενειών, επίλυση σε συνεννόηση με τους αρμόδιους φορείς.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Τα προβλήματα εντοπίζονται μέσα από τη συνεργασία που υπάρχει ανάμεσα στο Παράρτημα Ρομά και στην εκπαιδευτική κοινότητα της Νέας Σμύρνης (Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσιο, Λύκειο), το ΚΔΑΠ της περιοχής, αλλά και από τους ίδιους τους ωφελούμενους του Παραρτήματος Ρομά.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Μέσα από τη συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα του Δήμου Σοφάδων.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Η επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των σχολικών μονάδων αλλά και με την Κοινωνιολόγο του Δημοτικού Σχολείου είναι καθημερινή, με αποτέλεσμα να ενημερωνόμαστε άμεσα τόσο για τα προβλήματα, όσο και για οτιδήποτε συμβαίνει στη σχολική κοινότητα και είναι άξιο αναφοράς.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Συνεχής επικοινωνία με τα σχολεία και εντοπισμός των παιδιών που δεν παρακολουθούν.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Η παιδαγωγός με όλα τα μέλη του Παραρτήματος πραγματοποιούν επισκέψεις «πόρτα-πόρτα» σε εβδομαδιαία βάση με σκοπό να ενεργοποιήσουν τους γονείς να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο με συνέπεια. Είναι πολύ σημαντικό να τονίζουμε συνεχώς τη σημαντικότητα της μάθησης και της εκπαίδευσης γιατί μέσω αυτής η ζωή των Ρομά θα καλυτερέψει σε πολλά επίπεδα.

Ερώτηση 2: Το πρόβλημα της σχολικής διαρροής ή της διαλείπουσας φοίτησης των παιδιών Ρομά είναι σημαντικό στην περιοχή σας; (εξηγήστε)

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Το πρόβλημα της διαλείπουσας φοίτησης των παιδιών Ρομά είναι σημαντικό λόγω των συχνών απουσιών των παιδιών στο Γυμνάσιο που τελικά καταλήγει και σε εγκατάλειψη κάποιων από αυτά από το σχολείο.
--	---

Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Γενικά, παρατηρείται διαλείπουσα φοίτηση ειδικά στο Γυμνάσιο και στα κορίτσια Ρομά.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Παρατηρούνται αρκετά προβλήματα αποσπασματικής φοίτησης των παιδιών και σχολικής διαρροής.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Είναι πολύ σημαντικό διότι η μη φοίτηση των παιδιών Ρομά στη βασική εκπαίδευση και στην εκπαιδευτική διαδικασία γενικότερα, έχει επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της ζωής τους μετέπειτα (Κοινωνικούς, Επαγγελματικούς κλπ).
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Ναι είναι πολύ σοβαρό καθώς παρατηρείται μεγάλος βαθμός σχολικής διαρροής στο Δημοτικό (φοίτηση σε αμιγώς τσιγγάνικο σχολείο το οποίο βρίσκεται στα όρια του παλιού οικισμού).
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Το φαινόμενο της σχολικής διαρροής των μαθητών Ρομά αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα στην περιοχή του οικισμών Ρομά του Δήμου Τρικκαίων (και ειδικότερα στον οικισμό του Κηπακίου). Η έλλειψη επιμελούς παρακολούθησης των μαθημάτων και η συχνή αποχή από την εκπαιδευτική διαδικασία ξεκινά από την προσχολική εκπαίδευση και συνεχίζει καθ'όλη τη διάρκεια της δημοτικής εκπαίδευσης. Μικρό είναι και το ποσοστό των μαθητών που ενώ ολοκληρώνουν την φοίτηση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση συνεχίζουν τη φοίτησή τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Κατά προσέγγιση, το ποσοστό της σχολικής διαρροής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση προ Covid-19 ήταν της τάξης του 30% ενώ το διάστημα που διανύουμε και λόγω της πανδημίας ανέρχεται στο 60%!
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Είναι λόγω κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, συνθηκών διαβίωσης και μεγάλου αριθμού παιδιών που παρακολουθούν. Δεν μπορείς εύκολα να παρακολουθείς εκατό εγγραφές σε ένα σχολείο λόγω της κουλτούρας (τεκνοποίηση σε εφηβική ηλικία) και του φόβου να μην συνάψουν τα κορίτσια τους σχέσεις με άτομα που δεν εγκρίνει η οικογένεια.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Τα παιδιά Ρομά των Φαρσάλων δείχνουν στην πλειοψηφία τους ενδιαφέρον για μάθηση. Είναι παιδιά τα οποία σέβονται τους γύρω τους. Ωστόσο, μετά της εμφάνιση της πανδημίας, γονείς και παιδιά είναι αρκετά επιφυλακτικοί λόγω του Covid. Κατά τη διάρκεια του Νοεμβρίου τα κρούσματα στα σχολεία μας αυξήθηκαν και αυτό έκανε πολλούς γονείς Ρομά να σταματήσουν την φοίτηση των

	<p>παιδιών τους. Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα είναι το γεγονός ότι διακόπτουν την φοίτηση τους στο Γυμνάσιο. Φυσικά και υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης και με την συνεχή ενίσχυση γονέων και μαθητών Ρομά η σχολική διαρροή, μπορεί και πρέπει να περιοριστεί.</p>
--	--

Ερώτηση 3: Υπάρχει στέλεχος στο Παράρτημά σας για τη μαθησιακή στήριξη των παιδιών Ρομά; Εάν ναι ποια είναι η ειδικότητά του;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Όχι.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Στο Παράρτημα υπάρχουν 1 παιδαγωγός και 1 γυμνάστρια που απασχολούνται όπως όλοι με τις αιτήσεις του ΕΕΕ. Πριν τα επιδόματα ασχολούνταν αποκλειστικά με την προώθηση των παιδιών στη δημόσια εκπαίδευση, καθώς και με τη λειτουργία ομάδων. Τώρα -όταν υπάρχει χρόνος- συνεχίζουν τη συνεργασία με τα σχολεία για περιπτώσεις διαρροής.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Ναι, Παιδαγωγός Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Ναι υπάρχει η ειδικότητα του Ειδικού Παιδαγωγού.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Όχι στο παράρτημα αυτό το διάστημα δεν έχει προσληφθεί ειδικότητα εκπαιδευτικού. Την υποστήριξη κάνει η κοινωνιολόγος της δομής, ο διαμεσολαβητής και η νοσηλεύτρια στο κομμάτι του έλεγχου της εμβολιαστικής κάλυψης των ιατρικών εξετάσεων για την εγγραφή και παρακολούθηση γυμναστικής.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Υπάρχει Παιδαγωγός Δημοτικής Εκπαίδευσης.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Υπήρχε, αλλά τώρα όχι.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Στο Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων υπάρχει από τον Μάιο του 2021 παιδαγωγός Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Πρόκειται για δασκάλα με ειδίκευση στην ειδική αγωγή και στην διαπολιτισμική εκπαίδευση. Από την ημέρα πρόσληψης της μέχρι και σήμερα παρέχει ενισχυτική διδασκαλία όλων των

	μαθημάτων σε καθημερινή βάση σε όσα παιδιά το έχουν ανάγκη. Επίσης, παρέχει μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε ενήλικες.
--	---

Ερώτηση 4: Πώς συνεργάζεται με τα υπόλοιπα στελέχη του ΠΡ για το συγκεκριμένο θέμα;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής- Βόλου	–
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Το Παράρτημα δουλεύει ομαδικά συνεπώς όλοι έχουν γνώση και όλοι συνεργάζονται στις διάφορες δράσεις.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Με τον διαμεσολαβητή η συνεργασία έγκειται στον εντοπισμό των οικογενειών, στην ενημέρωση για τη φοίτηση των παιδιών και τη μεταξύ μας συνεννόηση στη ρομανί. Με τη νοσηλεύτρια πραγματοποιείται έλεγχος των βιβλιαρίων υγείας των παιδιών σχετικά με τον εμβολιασμό τους για την εγγραφή τους στο σχολείο. Με την κοινωνιολόγο διερευνώνται οι συνθήκες διαβίωσης και ο εντοπισμός των προβλημάτων των οικογενειών που οδηγούν στη σχολική διαρροή, καθώς και ο τρόπος επίλυσής τους.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Όλοι οι υπάλληλοι του Παραρτήματος Ρομά συνεργάζονται μεταξύ τους, για μια ολιστική προσέγγιση των ζητημάτων που υπάρχουν στον οικισμό.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Εφόσον δεν υπάρχει στέλεχος (παιδαγωγός) που να ασχολείται με την στήριξη της σχολικής φοίτησης, όλο το προσωπικό συνεργάζεται στην διαχείριση του θέματος.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Συνεργασία κατά τη πραγματοποίηση εκπαιδευτικών δράσεων π.χ με τη Νοσηλεύτρια του Παραρτήματος σε δράσεις που αφορούν τη Σχολική Υγιεινή και κυρίως στη Προσχολική Εκπαίδευση. Επίσης όπου κρίνεται απαραίτητο και βοηθητικό πραγματοποιούνται και οι αντίστοιχες παραπομπές στα υφιστάμενα υπόλοιπα στελέχη του ΠΡ.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Όλα τα στελέχη προσπαθούν να συμβάλουν στο μέτρο του δυνατού. Υπάρχει πολύ καλή συνεργασία.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Η Παιδαγωγός συνεργάζεται ανεξαιρέτως με όλα τα μέλη του Παραρτήματος, σχεδιάζει και πραγματοποιεί δράσεις μαζί τους. Σε εβδομαδιαία βάση πραγματοποιεί με τον διαμεσολαβητή κατ' οίκον επισκέψεις με σκοπό να περιορίσει την σχολική διαρροή και να ενημερώσει τους γονείς για την πρόοδο των παιδιών. Επίσης, σε συνεργασία

	<p>την νοσηλεύτρια ενημερώνει για τη διενέργεια των self-test, τα χρονοδιαγράμματα και τον τρόπο δήλωσης τους. Επίσης, βοηθάει στην συμπλήρωση σχολικής κάρτας Covid σε περίπτωση που οι γονείς είναι αναλφάβητοι. Τέλος, μαζί με την συντονίστρια-κοινωνιολόγο του Παραρτήματος πραγματοποιούν επισκέψεις στα σχολεία, συζητούν με την διοίκηση και επιλύουν τυχόν προβλήματα. Προς το παρόν δεν έχει υπάρξει κανένα πρόβλημα συνεργασίας και όλα τα μέλη του Παραρτήματος βοηθούν με όλους τους τρόπους στην ενσωμάτωση των παιδιών και ενηλίκων στην περιοχή.</p>
--	--

Ερώτηση 5: Αναπτύσσει συνεργασίες με τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους φορείς (Σχολικές μονάδες, πρόγραμμα ΥΠΕΘ, εξειδικευμένα στελέχη των σχολικών μονάδων κ.α.);

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	–
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Ναι φυσικά (μάλιστα στη δική μας περιοχή είχαμε δημιουργήσει και άτυπο τοπικό δίκτυο για την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς).
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Ναι, συνεργάζεται με κάθε αρμόδιο φορέα, ώστε να αναζητηθούν οι κατάλληλες λύσεις για την ομαλή και απρόσκοπτη φοίτηση των παιδιών, υλοποιεί βιωματικές, εικαστικές και πολιτιστικές δράσεις σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς και τα εξειδικευμένα στελέχη των σχολικών μονάδων, με τα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης του Δήμου, τις Δημοτικές Βιβλιοθήκες, επισκέψεις σε Μουσεία, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.α.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Υπάρχει συνεργασία με όλη την εκπαιδευτική κοινότητα της περιοχής (Νηπιαγωγεία, Δημοτικά, Γυμνάσιο, Λύκειο) και τους κοινωνικούς λειτουργούς τους, με το ΚΔΑΠ της περιοχής καθώς και με το πρόγραμμα αλφαριθμητισμού ενηλίκων και ανήλικων Ρομά του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Όλο το προσωπικό (εφόσον δεν υπάρχει Παιδαγωγός) αναπτύσσουν συνεργασίες με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς της εκπαίδευσης.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Η συνεργασία των εξειδικευμένων στελεχών του Παραρτήματος με τις σχολικές μονάδες είναι άρρηκτη και συνεχής. Κατά την πραγματοποίηση των Εκπαιδευτικών

	Δράσεων συνεργαζόμαστε με διάφορους φορείς, όπως στην πιο πρόσφατη δράση μας με το Αναπτυξιακό Κέντρο Θεσσαλίας (ΑΚεΘ) και την Εφορία Αρχαιοτήτων Τρικάλων.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Ναι, μάλιστα είχαμε τρέξει κάποια προγράμματα για την καταπολέμηση ρατσιστικών συμπεριφορών στα σχολεία.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Η παιδαγωγός του Παραρτήματος Ρομά βρίσκεται σε συνεχή επικοινωνία με τα σχολεία – τόσο τηλεφωνική, όσο και δια ζώσης – (την διοίκηση, την κοινωνική λειτουργό και τους δασκάλους ΖΕΠ) στα οποία φοιτούν μαθητές Ρομά. Τα σχολεία αυτά είναι το 4 ^ο Δημοτικό, 4 ^ο Νηπιαγωγείο, 2 ^ο Γυμνάσιο και 2 ^ο Λύκειο Φαρσάλων.

Ερώτηση 6: Είστε ικανοποιημένοι με το έως τώρα επίπεδο συνεργασίας; Υπάρχουν προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζετε; Ποιά;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής- Βόλου	Ναι είμαστε ικανοποιημένοι και δεν υπάρχουν προβλήματα στην συνεργασία.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Υπάρχει καλή συνεργασία. Προβλήματα εντοπίζονται όταν δράσεις αλληλολοκαλύπτονται.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Αρκετά ικανοποιημένοι, αλλά μερικές φορές ορισμένοι από τους εκπροσώπους των φορέων είναι δύσπιστοι αναφορικά με τη φοίτηση των παιδιών Ρομά, καθώς πιστεύουν ότι οι Ρομά δεν ωφελούνται πραγματικά και δεν θέλουν να μορφωθούν.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Υπάρχει άριστη συνεργασία ανάμεσα στους φορείς.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Με τις σχολικές μονάδες της περιοχής υπάρχει πολύ καλή επαφή και συνεργασία σε θέματα σχολικής διαρροής, και ιδιαίτερα με τα δημοτικά σχολεία της πόλης. Πριν τον κορονοϊό υπήρχε πιο στενή συνεργασία με τους δασκάλους των τμημάτων που φοιτούσαν Ρομά μαθητές, τον διαμεσολαβητή και την κοινωνιολόγο του Παραρτήματος για την αντιμετώπιση του θέματος της σχολικής διαρροής.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Η συνεργασία μας με όλες τις σχολικές μονάδες, τους εκπαιδευτικούς φορείς καθώς και με φορείς που χρειάστηκε να συνεργαστούμε για τη διεξαγωγή σχεδίων δράσης είναι άριστη. Η ανταπόκριση των εκπαιδευτικών είναι πάντα άμεση και οι συνάδελφοι των σχολικών μονάδων πρόθυμοι για συνεργασία στο εκάστοτε χωροχρονικό πλαίσιο.

Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Πολύ ικανοποιημένοι, απλά δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή παιδαγωγός και επιπλέον οι αρμοδιότητες είναι πολλές.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Η συνεργασία με τις σχολικές μονάδες είναι αρκετά καλή.

Ερώτηση 7: Το Παράρτημά σας έχει ειδικό σχέδιο δράσης για το θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά ; Ναι – Όχι - γιατί;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Όχι.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου Βόλου	Το Παράρτημα δεν είναι ένας εξειδικευμένος φορέας εκπαίδευσης, ασχολείται με συγκεκριμένα πράγματα για την εκπαίδευση όπως και για τους άλλους τομείς. Ο ρόλος του είναι η προώθηση των παιδιών στη δημόσια εκπαίδευση και η επίλυση τυχόν προβλημάτων που εμποδίζουν τη προσέλευση αυτή. Σχέδια δράσης αποτυπώνονται από την ομάδα έργου ανάλογα με τις ανάγκες του πληθυσμού κάθε φορά.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Ναι, υπάρχει προγραμματισμός ενεργειών και δράσεων, ο οποίος αναπροσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας στόχου και τις συνθήκες της εκάστοτε περιόδου (π.χ. περιορισμός- αποκλεισμός δράσεων λόγω της πανδημίας).
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Ναι υπάρχει σχέδιο δράσης το οποίο καταρτίζεται στην αρχή της σχολικής χρονιάς σε συνεργασία με την εκπαιδευτική κοινότητα της περιοχής και υπό την επίβλεψη του Αντιδημάρχου Κοινωνικής Πολιτικής του Δήμου Λαρισαίων.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Δεν υπάρχει παιδαγωγός στο παράρτημα Ρομά Σοφάδων, παρόλα αυτά υπάρχει πάντα προγραμματισμός δράσεων κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και συνεργασία στις εγγραφές των μαθητών, καθώς το παράρτημα ανταποκρίνεται πάντα στα αιτήματα των σχολείων.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα εκπαιδευτικά, πολιτισμικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά των Ρομά, τις στάσεις τους απέναντι στο σχολείο, καθώς και τις συνθήκες διαμονής τους, εφαρμόζουμε ένα ειδικό σχέδιο δράσης με επίκεντρο πάντα το σχολείο και με παρεμβατικές δράσεις εντός και εκτός της σχολικής μονάδας. Οι άμεσοι στόχοι του Προγράμματος μας διαμορφώνονται

	<p>ως εξής: i) αύξηση των εγγραφών των μαθητών Ρομά στην Προσχολική και Δημοτική Εκπαίδευση, ii) μείωση της σχολικής διαρροής, iii) αύξηση του αριθμού των παιδιών Ρομά που ολοκληρώνουν την Υποχρεωτική Εκπαίδευση, ν) ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των Ρομά γονέων, προκειμένου να διευκολύνουν και να υποστηρίξουν την εγγραφή και την παραμονή των παιδιών τους στο σχολείο, vi) σύνδεση των μαθητών Ρομά με κοινωνικο-πολιτιστικούς παράγοντες.</p> <p>Τα μέτρα παρέμβασης του Προγράμματος προσαρμόζονται στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών Ρομά και στις συγκεκριμένες συνθήκες του σχολικού και ευρύτερου κοινωνικού περιβάλλοντος και στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται οι ακόλουθες δράσεις.</p> <p>Δράση 1: Ενίσχυση της πρόσβασης και φοίτησης στην προσχολική αγωγή.</p> <p>Δράση 2: Παρεμβάσεις για την υποστήριξη της τακτικής φοίτησης των παιδιών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση – μείωση σχολικής διαρροής</p> <p>Δράση 3: Δράση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης γονέων για την υποστήριξη της εγγραφής και παραμονής των παιδιών στο σχολείο.</p> <p>Δράση 4: Σχολικές εκπαιδευτικές δράσεις για τη σύνδεση των μαθητών Ρομά με κοινωνικοπολιτιστικούς παράγοντες και αύξηση κινήτρων (π.χ πιο πρόσφατη δράση κληρονομιά ανοιχτή σε όλους Heritage: All inclusive, 24-26/9/2021).</p>
<p>Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου</p>	<p>Όχι δεν υπάρχει.</p>
<p>Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων</p>	<p>Κατά την έναρξη κάθε σχολικής χρονιάς τον Σεπτέμβριο οι εργαζόμενοι του Παραρτήματος Ρομά ενημερώνουν τους γονείς και τα παιδιά για την έναρξη της σχολικής χρονιάς και την τακτοποίηση των εγγραφών με τα απαραίτητα δικαιολογητικά, που έχουν ήδη ξεκινήσει από τον Μάιο. Επιπλέον η νοσηλεύτρια ελέγχει τα βιβλιάρια υγείας των παιδιών για τον απαραίτητο εμβολιασμό και προωθεί τους μαθητές σε παιδίατρο για την συμπλήρωση του Ατομικού Δελτίου Υγείας Μαθητή (Α.Δ.Υ.Μ). Επίσης γίνεται ενημέρωση των γονέων για την παραλαβή των σχολικών βαθμών για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης καθώς και για την έναρξη και τη λήξη των σχολικών διακοπών. Στο Παράρτημα Ρομά έχουν πραγματοποιηθεί πολλές δράσεις</p>

	<p>με σκοπό την ευαισθητοποίηση και την ενημέρωση των παιδιών και εφήβων για διάφορα θέματα. Μερικά από την θέματα των δράσεων που ήδη έχουν πραγματοποιηθεί είναι: «Η σημασία της Αιμοδοσίας», η «Διεθνής Ημέρα Ειρήνης», « Παγκόσμια Ημέρα Ζώων», « Ενημέρωση για το Πολυτεχνείο μέσα από ένα ποίημα» «Παγκόσμια Ημέρα Αναπηρίας», «Μαθαίνουμε Γεωγραφικά την Ελλάδα», «Χριστουγεννιάτικες κατασκευές» κ.α. Επιπροσθέτως, η παιδαγωγός έχει ένα πλάνο δράσεων τις οποίες θα πραγματοποιήσει σταδιακά στο άμεσο μέλλον.</p>
--	--

Ερώτηση 8: Εκτός από το πρόβλημα της σχολικής διαρροής ή της διαλείπουσας φοίτησης των παιδιών Ρομά ποια άλλα νέου είδους προβλήματα έχουν προκύψει στο θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	<p>Η έλλειψη ηλεκτρονικών μέσων για τηλεκπαίδευση, οι πρώιμοι γάμοι, η μη επικοινωνία των γονέων με τα σχολεία.</p>
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου Βόλου	<p>Η σχολική διαρροή και η διαλείπουσα φοίτηση είναι ένα διαχρονικό πρόβλημα όσο οι άνθρωποι δεν είναι ενταγμένοι και συνεχίζουν να ζουν σε οικισμούς. Έχει δε-άμεση σχέση και με τον λειτουργικό αναλφαβητισμό που χαρακτηρίζει τους μαθητές Ρομά στη συντριπτική τους πλειοψηφία. Όσο δεν καλύπτονται τα μαθησιακά κενά στο σχολείο και δεν υπάρχει εξειδικευμένη προσέγγιση για τα δίγλωσσα παιδιά, τόσο θα διαλείπουν από το σχολείο. Όσο κυριαρχεί η κουλτούρα των πρόωρων γάμων-αποτέλεσμα της ζωής στους οικισμούς- τόσο τα κορίτσια δεν θα πηγαίνουν στο σχολείο.</p>
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	<p>Πολλά προβλήματα έχουν δημιουργηθεί λόγω της πανδημίας Covid-19, όπως ο αποκλεισμός τους από τη συμμετοχή τους στην τηλεκπαίδευση, διότι δεν διαθέτουν τον απαιτούμενο υλικοτεχνικό εξοπλισμό (κινητά τηλέφωνα, τάμπλετ, υπολογιστές), την υλικοτεχνική υποδομή (ρεύμα, διαδίκτυο, κλπ), την τεχνογνωσία και την υποστήριξη από τους γονείς τους, αλλά και από την αδυναμία προσέλευσής τους στο σχολείο εξαιτίας της μη δήλωσης self test στο edupass.</p>
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	<p>Το πρόβλημα της σχολικής διαρροής είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα των παιδιών Ρομά το οποίο καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς.</p>

Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Πρόβλημα αντιμετωπίζουν κυρίως τα Δημοτικά σχολεία που φοιτούν και μη Ρομά μαθητές, καθώς η γνώση της ελληνικής γλώσσας δεν είναι ικανοποιητική και οι μαθητές Ρομά δυσκολεύονται να ενταχθούν και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του σχολικού περιβάλλοντος.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Η πανδημία Covid-19 έχει επηρεάσει αρνητικά τη διαδικασία πρόσβασης των μαθητών Ρομά στις σχολικές μονάδες. Η ανασφάλεια και ο φόβος των γονέων σε συνδυασμό με την ελλιπή εφαρμογή από τους ίδιους των ατομικών μέτρων πρόληψης και την τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων, έχουν αναταράξει ακόμη περισσότερο την εκπαιδευτική διαδικασία.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Λόγω του Covid-19 δυσκολεύονται να κάνουν τα self test και να τα δηλώσουν στην πλατφόρμα του Υπουργείου.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Η τηλεκπαίδευση είναι ένα πρόβλημα για τους μαθητές Ρομά γιατί ακόμα και αν οι περισσότεροι ήταν δικαιούχοι του προγράμματος «Ψηφιακή Μέριμνα» και προμηθεύτηκαν ηλεκτρονικές συσκευές (tablet), ωστόσο δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν τα μαθήματα γιατί δεν γνώριζαν να πραγματοποιήσουν τη διαδικασία για την εγγραφή στην «Ηλεκτρονική Τάξη», με αποτέλεσμα να μη συνδέονται στα ηλεκτρονικά μαθήματα.

Ερώτηση 9: Ποιό είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που προκύπτει τη δεδομένη χρονική στιγμή αναφορικά με την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Τη δεδομένη χρονική στιγμή δεν υπάρχει κάποιο πολύ μεγάλο πρόβλημα που προκύπτει αναφορικά με την εκπαίδευση.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Ο λειτουργικός αναλφαβητισμός, η διαλείπουσα φοίτηση, η αδυναμία παρακολούθησης τηλεκπαίδευσης όταν απαιτείται.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Εξακολουθούν να εντοπίζονται μεγάλα ποσοστά σχολικής διαρροής, καθώς δεν προβαίνουν στη διενέργεια self test και τη δήλωσή τους, φοβούνται λόγω της μεγάλης έξαρσης της πανδημίας, αντιμετωπίζουν πολλά προβλήματα λόγω των άθλιων συνθηκών διαβίωσης, τα οποία έχουν επιδεινωθεί εξαιτίας της πανδημίας.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης	Η μη φοίτηση στη βασική εκπαίδευση λόγω της πανδημίας covid.

Λάρισας	
Παράρτημα Ρομά Σοφιάδων	Λόγο του κορωνοϊού η σχολική φοίτηση είναι σποραδική και αδυνατούσαν να παρακολουθήσουν την τηλεκπαίδευση.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Αδιαμφισβήτητα το μεγαλύτερο πρόβλημα που προκύπτει τη δεδομένη χρονική στιγμή αναφορικά με την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά έγκειται στη σχολική διαρροή και στη μη τήρηση από τους γονείς της υποχρεωτικής και τακτικής φοίτησης των παιδιών τους.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Σχολική διαρροή.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Οι μαθητές ολοκληρώνουν το Δημοτικό χωρίς να έχουν αποκτήσει τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες με αποτέλεσμα να μην μπορούν να ανταποκριθούν στα μαθήματα του Γυμνασίου και να το εγκαταλείπουν.

Ερώτηση 10: Ποιοι θεωρείτε ότι είναι οι λόγοι που υπάρχουν προβλήματα στον τομέα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Οι πρώιμοι γάμοι, η μη επικοινωνία των γονέων με τα σχολεία.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Απουσία προσαρμογής της δημόσιας εκπαίδευσης σε συγκεκριμένες πολιτισμικές ομάδες.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Αναλφαβητισμός των γονέων, κουλτούρα των Ρομά για την αξία της εκπαίδευσης, άσχημες συνθήκες διαβίωσης, παιδική εργασία και γάμοι σε μικρή ηλικία, διγλωσσία και αδυναμία κατανόησης της γλώσσας των βιβλίων στο σχολείο, αποκλεισμός από την εκπαίδευση λόγω της πανδημίας, δυσκολίες πρόσβασης στο σχολείο λόγω των συχνών μετακινήσεών τους. Επίσης, τα σχολεία βρίσκονται εκτός του οικισμού, οπότε απαιτείται η μετακίνηση με λεωφορείο για το σχολείο χωρίς ωστόσο να υπάρχουν συχνά δρομολόγια.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λαρισαίων	Η κοινότητα Ρομά δεν προωθεί την εκπαίδευση των παιδιών στα σχολεία διότι η εκπαίδευση δεν περιλαμβάνεται στο αξιακό τους σύστημα, καθώς δεν είναι άμεσα συνυφασμένη με τον βιοπορισμό, την κοινωνική και οικονομική τους επιτυχία.
Παράρτημα Ρομά Σοφιάδων	Μη υποστηρικτικό οικογενειακό περιβάλλον.

<p>Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων</p>	<p>α) Κοινωνικοί παράγοντες. Οι αντιλήψεις, οι στάσεις και οι συμπεριφορές των γονέων Ρομά δημιουργούν εμπόδια στην εκπαίδευση των παιδιών (αναλφαβητισμός γονέων, γάμοι σε παιδική ηλικία κ.α.) β) η μη εφαρμογή από κρατικούς φορείς των νομικών - θεσμικών διαδικασιών που να επιβάλλουν τις ανάλογες κυρώσεις στους γονείς Ρομά όσον αφορά την τήρηση της υποχρεωτικότητας της τακτικής φοίτησης των παιδιών τους. γ) Οικονομικοί παράγοντες. Η διαβίωση σε τριτοκοσμικές συνθήκες, η στέρηση βασικών αγαθών, η άσχημη οικονομική κατάσταση πολλών οικογενειών, είναι ανασταλτικοί παράγοντες στην εκπαιδευτική πρόοδο των παιδιών Ρομά.</p>
<p>Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου</p>	<p>Λόγω του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου και των συνθηκών διαβίωσης, εξαιτίας της κουλτούρας (τεκνοποίηση σε εφηβική ηλικία) και του φόβου να μην συνάψουν τα κορίτσια τους σχέσεις.</p>
<p>Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων</p>	<p>Οι οικονομικές δυσκολίες, η κοινωνική περιθωριοποίηση, οι γάμοι σε μικρές ηλικίες αποτελούν εμπόδια στη σχολική συμμετοχή των Ρομά. Σημαντικό ρόλο έχει και το είδος της εργασίας/επαγγέλματος, που τους οδηγεί σε συχνά ταξίδια ή μετακινήσεις, ακόμη και αν διαμένουν μόνιμα σε μια περιοχή.</p>

Ερώτηση 11: Υπάρχει ζήτημα σχολικού διαχωρισμού στην περιοχή σας;

<p>Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου</p>	<p>Όχι.</p>
<p>Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου</p>	<p>Πολύ σοβαρό, το Δημοτικό σχολείο έχει πια γκετοποιηθεί και φαίνεται να ακολουθεί το Νηπιαγωγείο και το Γυμνάσιο.</p>
<p>Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας</p>	<p>Υπάρχει αμιγώς σχολείο Ρομά για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου και του Δημοτικού σχολείου, ενώ τα παιδιά του Γυμνασίου φοιτούν σε μεικτό σχολείο, στο οποίο παρατηρείται και η μεγαλύτερη διαρροή, καθώς εκτός των άλλων αιτιών που αναφέραμε παραπάνω, τα παιδιά Ρομά αντιμετωπίζουν και ρατσιστικές συμπεριφορές από τους συμμαθητές τους.</p>
<p>Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας</p>	<p>Δεν έχει υποπέσει κάτι τέτοιο στην αντίληψή μας.</p>

Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Ναι υπάρχει στο 4ο Δημοτικό στο οποίο φοιτούν μόνο μαθητές Ρομά.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Στον οικισμό του Κηπακίου τόσο το Νηπιαγωγείο (32ο) όσο και το Δημοτικό (18ο) είναι αμιγώς σχολικές μονάδες Ρομά, ενώ στον οικισμό του Πύργου στην προσχολική και στη δημοτική εκπαίδευση το ποσοστό των μαθητών Ρομά αγγίζει το 50% με την συνεκπαίδευση να έχει θετικά αποτελέσματα σε όλους τους τομείς. Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση δεν υφίσταται σχολικός διαχωρισμός.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Όχι, γιατί τα παιδιά μοιράζονται σε όλα τα Δημοτικά και Γυμνάσια σχολεία του Δήμου Τυρνάβου.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Δυστυχώς, παρατηρείται σχολικός διαχωρισμός μεταξύ των μαθητών Ρομά και των συμμαθητών τους, και όλα τα μέλη του Παραρτήματος σκοπεύουν να δώσουν έμφαση σε δράσεις που έχουν σκοπό να μειώσουν τις κοινωνικές ανισότητες, τουλάχιστον μεταξύ παιδιών.

Ερώτηση 12: Σκοπεύει το Παράρτημά σας να προβεί σε εξειδίκευση για τη νέα «Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030» σε συνεργασία με τις υπόλοιπες υπηρεσίες του Δήμου;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Δεν το γνωρίζουμε.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Το Παράρτημα εξακολουθεί να στοχεύει και να εργάζεται πάνω στην προσπάθεια προώθησης των παιδιών στη δημόσια εκπαίδευση και φυσικά να συνεργάζεται με όλους τους απαιτούμενους φορείς. Η συλλογική προσπάθεια για απογκετοποίηση του σχολείου που είχε ξεκινήσει από παλιά, μπορεί να φέρει αποτέλεσμα μόνο μέσα από τη βούληση του κράτους.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Ναι, τα στελέχη του Παραρτήματος Ρομά συνεργάζονται με κάθε αρμόδιο φορέα για την προώθηση της ένταξης των Ρομά, την πρόσβασή τους στην υγεία και την εργασία και τη μείωση της σχολικής διαρροής.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Το Παράρτημα Ρομά συμμετέχει και ενημερώνεται για οτιδήποτε κρίνεται ωφέλιμο για την κοινωνική ένταξη των Ρομά.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Αρχικά ευελπιστούμε στην πρόσληψη ειδικότητας παιδαγωγού εφόσον επιτρέπεται πλέον η πρόσληψη ενός ακόμα στελέχους στο παράρτημα και στη συνέχεια.

Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Το Παράρτημά μας είναι θετικό σε οποιαδήποτε συνεργασία με στόχο την εξειδίκευση για τη νέα «Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030».
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Υπάρχει η διάθεση, αλλά είναι αναγκαία η πρόσληψη πρόσθετου προσωπικού. Υπόκειται στην κεντρική Διοίκηση του Δήμου.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Η νέα «Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030» είναι ένα χρήσιμο εργαλείο για τα Παραρτήματα Ρομά και θα ήταν προς όφελος όλων να υπάρχουν συγκεκριμένες ενέργειες/δράσεις.

Ερώτηση 13: Στο πλαίσιο αυτό σκοπεύετε να συνεργαστείτε με το (Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (ΠεΠΚΕ) Θεσσαλίας;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Συνεργαζόμαστε ήδη.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Ναι.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Βεβαίως. Η συνεργασία σε περιφερειακό επίπεδο αποτελεί βασικό μέλημά μας.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Ναι, εφόσον απαιτείται από το καθηκοντολόγιο και τις αρμοδιότητες του Παραρτήματος Ρομά και συμφωνεί με τον Οδηγό Εφαρμογής και Λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Είμαστε ανοιχτοί σε οποιαδήποτε συνεργασία με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (ΠεΠΚΕ) Θεσσαλίας.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Είμαστε πάντα στη διάθεση πραγμάτωσης συνεργασίας με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (ΠεΠΚΕ) Θεσσαλίας.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Ναι, οι συνεργασίες πάντα οδηγούν σε καλύτερα αποτελέσματα.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Το Παράρτημα Ρομά είναι έτοιμο να συνεργαστεί και να πραγματοποιήσει δράσεις με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.

Ερώτηση 14: Σε ποιο επίπεδο θεωρείτε ότι θα μπορούσε να συνδράμει το ΠΕΠΚΕ;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Για δικτύωση με φορείς της Περιφέρειας Θεσσαλίας.
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Στο επίπεδο που θα μπορούσε να προωθήσει για να επιλυθούν προβλήματα στην εκπαίδευση που έχουν να κάνουν περισσότερο με πολιτικές αποφάσεις.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Ανταλλαγή εμπειριών σε περιφερειακό επίπεδο, συνεργασία για την υλοποίηση δράσεων στην ομάδα στόχου.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Στην συνεργασία μεταξύ των φορέων και στην διαχείριση των δεδομένων που προκύπτουν από το Κέντρο Κοινότητας – Παράρτημα Ρομά και της σχολικής κοινότητας.
Παράρτημα Ρομά Σοφιάδων	Σε επίπεδο οργάνωσης συνεργασιών με φορείς και διαμεσολάβησης με τους αρμόδιους φορείς.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Οργάνωση και διεκπεραίωση σεμιναρίων επιμόρφωσης των Παιδαγωγών των Παραρτημάτων Ρομά.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Χρηματοδότηση, οργάνωση προγραμμάτων και ομάδες προσωπικού εργασίας που θα συνδράμουν στην υλοποίηση.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Να παρέχει εργαλεία π.χ. ηλεκτρονική πλατφόρμα για την παρακολούθηση της σχολικής φοίτησης, η οποία να ενημερώνεται από τους εκπαιδευτικούς των σχολείων και να μπορούν να έχουν πρόσβαση τα Παραρτήματα Ρομά, ώστε να ενημερώνονται για τα προβλήματα και να παρεμβαίνουν για την επίλυσή τους.

Ερώτηση 15: Το ΠΕΠΚΕ Θεσσαλίας σκοπεύει να διοργανώσει μια συνάντηση εργασίας (δια ζώσης ή διαδικτυακή ανάλογα με την εξέλιξη της πανδημίας) με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για το θέμα της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. Συμφωνείτε με μια τέτοια πρωτοβουλία; Ποιοί φορείς θεωρείτε ότι πρέπει να συμμετάσχουν;

Παράρτημα Ρομά Αγ. Παρασκευής Βόλου	Ναι. Φορείς εκπαίδευσης, φορείς απασχόλησης (π.χ. ΟΑΕΔ).
Παράρτημα Ρομά Αλιβερίου - Βόλου	Συμφωνούμε και σε μια τέτοια συνάντηση θα ήταν σημαντική η παρουσία όλων των θεσμικών φορέων της

	εκπαίδευσης.
Παράρτημα Ρομά Μαύρικα Καρδίτσας	Φυσικά και είμαστε στη διάθεσή σας. Θεωρούμε απαραίτητη τη συμμετοχή εκπροσώπων της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, της κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου και της Δημοτικής Αρχής, καθώς και οποιουδήποτε άλλου φορέα, ο οποίος θα μπορούσε να συμβάλλει στην κοινωνική ένταξη των Ρομά.
Παράρτημα Ρομά Νέας Σμύρνης Λάρισας	Ναι συμφωνούμε και πιστεύουμε ότι θα πρέπει να συμμετέχουν οι: Αντιδημαρχία Κοινωνικής Πολιτικής, Αντιδημαρχία Εκπαιδευτικών Δράσεων, Δ/ση Πρόνοιας, Δ/ση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Κέντρο Κοινότητας – Παράρτημα Ρομά, Σχολική Κοινότητα περιοχής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, ΔΗΚΕΛ, ΚΔΑΠ Νέας Σμύρνης.
Παράρτημα Ρομά Σοφάδων	Ναι, Πρωτοβάθμιες και Δευτεροβάθμιες Δ/σεις εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας, Σχολεία στα οποία φοιτούν μαθητές Ρομά, Παραρτήματα Ρομά, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
Παράρτημα Ρομά Κηπακίου Τρικάλων	Είμαστε απόλυτα σύμφωνοι με την πρωτοβουλία αυτή. Φορείς που θα μπορούσαν να συμμετέχουν είναι εκπρόσωποι του αντίστοιχου Υπουργείου, εκπρόσωποι Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, εκπρόσωποι ΟΑΕΔ, τμήματα Κοινωνικής Μέριμνας κ.α.
Παράρτημα Ρομά Τυρνάβου	Ναι, συμφωνούμε. Αντιπρόσωποι των Δήμων, των Παραρτημάτων και των Σχολικών Μονάδων.
Παράρτημα Ρομά Φαρσάλων	Θα ήταν πολύ χρήσιμες και εποικοδομητικές οι διαδικτυακές και δια ζώσης συναντήσεις με σκοπό την ανταλλαγή ιδεών και απόψεων. Είναι βέβαιο ότι η Ελλάδα έρχεται αντιμέτωπη τα τελευταία χρόνια με την ετερότητα και τη διαφορετικότητα των μαθητών και έτσι το εκπαιδευτικό σύστημα καλείται να προσαρμοστεί με επιτυχία σε αυτά τα νέα δεδομένα.

3.2 Συνοπτική αποτύπωση των απαντήσεων

Η παρούσα έρευνα εστίασε στη διερεύνηση των προβλημάτων της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά και στο πως μπορούν οι εργαζόμενοι στα Παραρτήματα Ρομά, να βοηθήσουν στην κατεύθυνση της αντιμετώπισης τους.

Ειδικότερα στόχευσε στις απόψεις των στελεχών των ΠΡ που λόγω της τακτικής επικοινωνίας με τον πληθυσμό των Ρομά στη Θεσσαλία, γνωρίζουν σε σημαντικό βαθμό το πλήθος των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα.

Τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας επικυρώνουν ευρήματα και άλλων σημαντικών ερευνών στο ζήτημα της εκπαίδευσης για τα παιδιά των Ρομά.

Στο σημείο αυτό θα επιχειρήσουμε να συνοψίσουμε τις απαντήσεις που δόθηκαν από τα Παραρτήματα Ρομά, συμπύσσοντας ορισμένες κατηγορίες που παρουσιάζουν ομοειδή χαρακτηριστικά και αυτές αποτυπώνονται ως ακολούθως:

- Αναφορικά με τον εντοπισμό των προβλημάτων που προκύπτουν στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά, τα ΠΡ λαμβάνουν πληροφόρηση, κυρίως από τους αρμοδίους των σχολικών μονάδων της περιοχής τους και σε ορισμένες περιπτώσεις από τον ίδιο τον πληθυσμό αναφοράς, αλλά και από άλλους φορείς που ασχολούνται εξειδικευμένα με το θέμα, όπως για παράδειγμα το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- Σε όλες τις περιοχές παρατηρούνται ιδιαίτερα σημαντικά προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία με υψηλά ποσοστά σχολικής διαρροής και διαλείπουσας φοίτησης με ότι αυτό συνεπάγεται και σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται αναφορά για εκτίναξη του προβλήματος της διαρροής κατά την πανδημία.
- Στα περισσότερα παραρτήματα υπάρχει εξειδικευμένο στέλεχος για τη μαθησιακή στήριξη των παιδιών Ρομά, παρόλα αυτά σε αρκετές περιπτώσεις τα εν λόγω στελέχη είναι επιφορτισμένα και με τις καθημερινές υποχρεώσεις αιχμής, που δεν τους επιτρέπουν να ασχοληθούν αποκλειστικά με το εκπαιδευτικό ζήτημα.
- Διαπιστώνεται μια αγαστή συνεργασία μεταξύ των στελεχών των (ΠΡ) και του υπευθύνου της εκπαιδευτικής στήριξης, καθώς λειτουργούν ομαδικά με ενέργειες αλληλένδετες και αλληλοσυμπληρούμενες.
- Έχουν αναπτυχθεί αρκετές συνεργασίες με τους υπόλοιπους φορείς που ασχολούνται με εκπαιδευτικά ζητήματα και το επίπεδο αυτών κρίνεται ιδιαίτερα ικανοποιητικό.
- Σχετικά με την ύπαρξη ή όχι ενός ειδικού σχεδίου δράσης για το θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά, αυτό που προκύπτει είναι ότι συνήθως υπάρχει ένας προγραμματισμός δράσεων που ξεκινά με την προετοιμασία εγγραφών πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς και με την υποστήριξη της σχολικής διαδικασίας κατά τη διάρκειά της με τις απαιτούμενες, κάθε φορά αναπροσαρμογές.
- Για τα επιπλέον προβλήματα, εκτός αυτών της διαρροής – διαλείπουσας φοίτησης, αναφέρθηκαν και τα προβλήματα που προκύπτουν με την τηλεεκπαίδευση κατά την πανδημία, το πρόβλημα των πρόωρων γάμων, το θέμα του υφιστάμενου λειτουργικού αναλφαβητισμού των γονέων, τις αδυναμίες ανταπόκρισης στις απαιτήσεις των υγειονομικών υποχρεώσεων αναφορικά με τη διενέργεια και καταχώρηση των self test κ.α.

- Τα προβλήματα που αναφέρθηκαν τη δεδομένη στιγμή σχετίζονται με την πανδημία η οποία δυσχεραίνει τις συνθήκες αυξάνοντας δραματικά το ποσοστό των παιδιών που δεν παρακολουθεί το σχολείο.
- Ως λόγοι για τους οποίους θεωρούν ότι υπάρχουν προβλήματα, γενικότερα, στον τομέα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά αναφέρθηκαν, εκ νέου, οι πρόωροι γάμοι, η αδυναμία προσαρμογής του εκπαιδευτικού συστήματος σε συγκεκριμένες πολιτισμικές ομάδες, ο αναλφαριθμητισμός των γονέων, οι δυσκολίες πρόσβασης στο σχολείο, το αξιακό σύστημα του πληθυσμού αναφοράς, η έλλειψη υποστήριξης από την οικογένεια, θεσμικές αδυναμίες για την τήρηση των εκπαιδευτικών υποχρεώσεων, οι άσχημες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες διαβίωσης, οι παραδοσιακές κοινωνικές-πολιτισμικές αντιλήψεις του πληθυσμού αναφοράς και οι τακτικές μετακινήσεις.
- Όσον αφορά στο θέμα του σχολικού διαχωρισμού προκύπτουν αρκετές περιπτώσεις, είτε με την ύπαρξη «αμιγών» σχολείων σε τέσσερις περιοχές, είτε με την ύπαρξη «αμιγών» τάξεων. Η περίπτωση του Τυρνάβου θα μπορούσε να εκληφθεί ως καλή πρακτική καθώς έχει επιτευχθεί η διασπορά των μαθητών Ρομά σε όλες τις σχολικές μονάδες της περιοχής.
- Η εξειδίκευση της νέας Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά αντιμετωπίζεται θετικά και υπάρχει διάθεση συνεργασίας για αυτό. Φαίνεται, όμως να μην υπήρξε εκτενής ενημέρωση επί του θέματος.
- Τέλος ο ρόλος του Περιφερειακού Παρατηρητηρίου Κοινωνικής Ένταξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας αντιμετωπίζεται θετικά και τα ΠΡ θεωρούν ότι μπορεί αυτός να είναι ιδιαίτερα σημαντικός, ως προς την ανάπτυξη δικτύων, τη διευκόλυνση στη επίλυση θεμάτων, την επιμόρφωση και την παροχή εργαλείων για την υποστήριξη του εκπαιδευτικού έργου. Για την πρόθεση της διοργάνωσης συνάντησης από το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης με εμπλεκόμενους φορείς υπήρξε θετικότερη ανταπόκριση και προτάθηκε η συμμετοχή όλων των συντελεστών και εμπλεκόμενων με το θέμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Συμπεράσματα – Προτάσεις

Είναι προφανές ότι η επίλυση των πολύπλευρων και πολυαιτιακών εκπαιδευτικών προβλημάτων των παιδιών Ρομά δεν είναι εύκολο ζήτημα και δεν επιτυγχάνεται από τη μια στιγμή στην άλλη. Τις τελευταίες δεκαετίες έχει συντελεστεί μια εμφανής πρόοδος, τουλάχιστον στα ποσοστά εγγραφής των παιδιών στο σχολείο, αλλά και της παρακολούθησής τους. Παρόλα αυτά, πολλά προβλήματα παραμένουν άλυτα και ορισμένες φορές παρατηρούνται και οπισθοδρομήσεις όπως στην περίπτωση της πρόσφατης πανδημίας.

Η αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων των μαθητών Ρομά είναι αναγκαίο να γίνει μέσω μιας ολιστικής παρέμβασης σε όλα τα επίπεδα όπου

υπάρχουν ανάγκες. Απαιτείται μια γενικότερη βελτίωση όλων των ζητημάτων που αφορούν τη διαβίωση των παιδιών Ρομά και των οικογενειών τους που αφορούν τις αξιοπρεπείς συνθήκες στέγασης, απασχόλησης, υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής φροντίδας και την ισότιμη πρόσβαση τους σε κάθε πολιτιστικό αγαθό.

Παράλληλα με την παρέμβαση σε όλα τα παραπάνω, απαιτείται, βεβαίως η ύπαρξη ενός υποστηρικτικού μηχανισμού που θα υποβοηθά την κατάσταση, ώστε να καλυφθεί το μεγάλο κενό πρόσβασης που έχει δημιουργηθεί και όλοι οι παράγοντες του εκπαιδευτικού μηχανισμού να ασκήσουν το ρόλο τους στο βαθμό που τους αναλογεί μέσα σε ένα πνεύμα συνεργασίας και αλληλοσυμπλήρωσης. Ένας υποστηρικτικός μηχανισμός που πρέπει να παρεμβαίνει συνολικά και παράπλευρα σε όλους τους τομείς, ενημερώνοντας, ευαισθητοποιώντας, δρώντας.

Με βάση τις προτάσεις που διατυπώθηκαν από τα άτομα που ανέλαβαν να απαντήσουν στα ερωτήματα που τέθηκαν από την πλευρά των ΠΡ θα μπορούσαμε να επισημάνουμε τα παρακάτω:

Αφού επισημάνουμε ότι υπήρξε μια τεράστια μείωση του αριθμού των μαθητών που παρακολουθούν τα μαθήματα κατά τη διάρκεια της πανδημίας, κάτι που επιβεβαιώθηκε και από άλλες πηγές (κυρίως από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας), προκύπτει η ανάγκη να πραγματοποιηθούν συναντήσεις με τη συμμετοχή των εκπροσώπων όλων των εμπλεκόμενων με το θέμα φορέων για κάθε περιοχή, με συγκεκριμένο θεματολόγιο, όπου θα διερευνηθεί ο βέλτιστος συντονισμός των παρεμβάσεων, ανάλογα με το ρόλο και τη δυναμική συνεισφορά του κάθε φορέα.

Οι συναντήσεις αυτές θα ήταν ωφέλιμο να οδηγήσουν σε μια σταθερή συνεργασία των φορέων, η οποία εκτός από την παρακολούθηση και παρέμβαση στο εκπαιδευτικό ζήτημα, να ασχοληθεί και να προχωρήσει στην εξειδίκευση της νέας στρατηγικής στον άξονα μιας συντονισμένης προσπάθειας και ολιστικής παρέμβασης.

Ως αρχικές ενδεικτικές διαπιστώσεις που προκύπτουν με βάση αυτά που αναφέρθηκαν εκ μέρους των υπευθύνων των ΠΡ και αφού διευκρινιστεί ότι ορισμένες εφαρμόζονται ήδη σε κάποιες περιοχές, προτείνουμε τα ακόλουθα:

- Ανάληψη ειδικών πρωτοβουλιών για την αντιμετώπιση του φαινομένου των πρόωρων γάμων, το οποίο είναι ένα ιδιαίτερα δύσκολο ζήτημα. Απαιτείται η διοργάνωση μιας συστηματικής ενημερωτικής εκστρατείας για το θέμα. Αφού προηγηθεί μια συνεργασία εις βάθος με μέλη της κοινότητας που ασκούν καθοριστική επιρροή στην κοινωνική λειτουργία της ομάδας αναφοράς, ώστε τα μέλη αυτά να καταστούν σύμμαχοι σε αυτή την προσπάθεια.
- Εξασφάλιση δωρεάν καθολικής πρόσβασης στο διαδίκτυο και στον απαιτούμενο εξοπλισμό, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα απρόσκοπτης συμμετοχής κάθε παιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία.
- Βελτίωση του μορφωτικού επιπέδου των γονιών των μαθητών και ιδιαίτερα των μητέρων, μέσω επιμορφωτικών δράσεων που θα προσφέρουν βασικά εφόδια σε γονείς, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τους ελάχιστους – βασικούς απαιτούμενους τίτλους που προσφέρουν ευκολότερη πρόσβαση στην εργασία.

- Ανάδειξη επιτυχημένων περιπτώσεων μαθητών-φοιτητών-αποφοίτων σχολών που προέρχονται από τον πληθυσμό αναφοράς, ώστε να αποτελέσουν θετικά πρότυπα για τους υπόλοιπους μαθητές.
- Διοργάνωση εκδηλώσεων για άρση στερεοτύπων και προκαταλήψεων.
- Ενδυνάμωση του ρόλου των πολιτισμικών διαμεσολαβητών.
- Επίλυση του προβλήματος του σχολικού διαχωρισμού όπου υπάρχει, σύμφωνα με τις επιταγές του διεθνούς δικαίου.
- Εξασφάλιση ένταξης του συνόλου των σχολικών μονάδων στο πρόγραμμα «Σχολικά Γεύματα».
- Διασύνδεση των ΠΡ της Θεσσαλίας, αλλά και των υπολοίπων, κυρίως αυτών που βρίσκονται σε περιοχές όπου μεταβαίνει σημαντικό μέρος του πληθυσμού αναφοράς για εργασία, ώστε να εφαρμοστούν αποτελεσματικότερες δράσεις στήριξης (πχ διασύνδεση για την παρακολούθηση εφαρμογής της κάρτας φοίτησης κ.λ.π).

Οι παραπάνω ενδεικτικές προτάσεις μπορούν να τεθούν στο πλαίσιο των συναντήσεων που πρόκειται να διοργανωθούν και να διαφοροποιηθούν ή να εμπλουτιστούν με βάση προτάσεις που τυχόν θα κατατεθούν από τους συμμετέχοντες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γκόβαρης Χ. (2011). *Εισαγωγή στην Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Διάδραση.
- Γκόβαρης Χ., Σταθοπούλου Χ., Γκανά Ε., Μάγος Κ. (2021). Πρόγραμμα: «Υποστηρικτικές παρεμβάσεις σε κοινότητες Ρομά για την ενίσχυση της πρόσβασης και μείωση της εγκατάλειψης της εκπαίδευσης από παιδιά και εφήβους στην Περιφέρεια Θεσσαλίας». Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας - Σχολή Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- *Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030 (ΕΣΚΕ ΡΟΜΑ)* (2021). Αθήνα: Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Καταπολέμησης της Φτώχειας.
- Σαλωνίτης Π. (2004). *«Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων και Επιμόρφωση εκπαιδευτικών»*. Ιωάννινα: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων.
- Φλουρής Γ., Λαμπρίνα Γ., Παρθένης Χ. & Μηλίγκου Ε. (2013). Δια βίου Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών υπό το πρίσμα της Διαπολιτισμικής Οπτικής, *Το πρόγραμμα «εκπαίδευση των Παιδιών Ρομά» ως αφηγηρία νέων θεωρητικών προσεγγίσεων*. Αθήνα: Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

1. Με ποιόν τρόπο εντοπίζετε τα προβλήματα που υπάρχουν στην εκπαίδευση των παιδιών Ρομά;
2. Το πρόβλημα της σχολικής διαρροής ή της διαλείπουσας φοίτησης των παιδιών Ρομά είναι σημαντικό στην περιοχή σας; (εξηγήστε)
3. Υπάρχει στέλεχος στο Παράρτημά σας για τη μαθησιακή στήριξη των παιδιών Ρομά; Εάν ναι ποια είναι η ειδικότητά του;
4. Πώς συνεργάζεται με τα υπόλοιπα στελέχη του ΠΡ για το συγκεκριμένο θέμα;
5. Αναπτύσσει συνεργασίες με τους υπόλοιπους εμπλεκόμενους φορείς (Σχολικές μονάδες, πρόγραμμα ΥΠΕΘ, εξειδικευμένα στελέχη των σχολικών μονάδων κ.α.);
6. Είστε ικανοποιημένοι με το έως τώρα επίπεδο συνεργασίας; Υπάρχουν προβλήματα που τυχόν αντιμετωπίζετε; Ποιά;
7. Το Παράρτημά σας έχει ειδικό σχέδιο δράσης για το θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά; Ναι – Όχι - γιατί;
8. Εκτός από το πρόβλημα της σχολικής διαρροής ή της διαλείπουσας φοίτησης των παιδιών Ρομά, ποιά άλλα νέου είδους προβλήματα έχουν προκύψει στο θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά;
9. Ποιό είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα που προκύπτει τη δεδομένη χρονική στιγμή αναφορικά με την εκπαίδευση των παιδιών Ρομά;
10. Ποιοί θεωρείτε ότι είναι οι λόγοι που υπάρχουν προβλήματα στον τομέα της εκπαίδευσης των παιδιών Ρομά;
11. Υπάρχει ζήτημα σχολικού διαχωρισμού στην περιοχή σας;
12. Σκοπεύει το Παράρτημά σας να προβεί σε εξειδίκευση για τη νέα «Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά 2021 – 2030» σε συνεργασία με τις υπόλοιπες υπηρεσίες του Δήμου;
13. Στο πλαίσιο αυτό σκοπεύετε να συνεργαστείτε με το Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης (ΠεΠΚΕ) Θεσσαλίας;
14. Σε ποιο επίπεδο θεωρείτε ότι θα μπορούσε να συνδράμει το ΠεΠΚΕ;
15. Το ΠεΠΚΕ Θεσσαλίας σκοπεύει να διοργανώσει μια συνάντηση εργασίας (διαζώσης ή διαδικτυακή ανάλογα με την εξέλιξη της πανδημίας) με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για το θέμα της κοινωνικής ένταξης των Ρομά. Συμφωνείτε με μια τέτοια πρωτοβουλία; Ποιοι φορείς θεωρείτε ότι πρέπει να συμμετάσχουν;